

ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАДОВОЛЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОТРЕБ ГРОМАДЯН

Євгенія Олексіївна ЖУКОВА,

*кандидат юридичних наук,
докторант Міжнародної Академії
управління персоналом*

Інструментальний підхід у праві пов'язують з розвитком природного права, в якому, на відміну від позитивного, правова норма сприймається як предмет соціалізації індивіда, який прагне адаптуватися до вимог соціального середовища, задовольнивши при цьому свої потреби. Тобто, первинним є інтерес (потреба, інтенція) індивідуума, а правова норма виступає певним компромісним результатом бажання груп таких індивідів досягти ти своїх цілей. Отже, право є не первинною цінністю, а результатом розвитку суспільства, в якому усвідомлено потребу існування загальних правил і норм, призначення яких полягає в упорядкуванні суспільних відносин для того, щоб більшість потреб та інтересів фізичних та юридичних осіб були задоволені. Ми не можемо сказати про задоволення всіх без винятку потреб та інтересів, оскільки тут неминуче виникає суперечність між бажанням одних індивідуумів реалізувати свої прагнення і небажанням інших індивідів зазнати наслідків такої реалізації, яка може зашкодити їх власним потребам та інтересам, соціальному самопочуттю тощо.

Отже, інструментальна теорія права передбачає, що потреби, інтереси та інші інтенції спочатку усвідомлюються і групуються залежно від ступеня вираженості і присутності у суспільстві, а також залежно від впливу на важливі соціальні, економічні, політичні, освітні, екологічні та інші процеси. Потім, після своєї вербалізації, такі утворення знаходять закріплення на правовому рівні для того, щоб за допомогою правових приписів забезпечити виконання вказаних потреб та інтересів, їх включення до планів і завдань діяльності публічних адміністрацій. Таким чином, у вказаному контексті публічне адміністрування можна розглядати як інструмент досягнення цілей держави, при цьому, як ми вже вказували вище, слід розрізняти політичні цілі, які пов'язані з амбіціями певних політичних лідерів та мають своїм змістом вплив на електоральну поведінку громадян, і цілі забезпечення, пов'язані із встановленням сталих безконфліктних відносин у державі і суспільстві з тим, щоб всі проблеми життєдіяльності фізичних та юридичних осіб, а також самої держави та її інституцій вирішувалися швидко і безперешкодно.

Інструментальна теорія права сформувалася ще півстоліття тому, однак вона зберігає актуальність і в наші дні. Сприйняття права як універсального регулятора обумовлює розуміння правової норми та самого процесу правозастосування як комплексу спеціальних інструментів, призначення яких полягає в упорядкуванні суспільних відносин, реалізації встановлених конституцією та законами прав та свобод людини і

громадянина, забезпечення інтересів фізичних та юридичних осіб тощо. Якщо розглядати публічне адміністрування з точки зору технологічних процесів, воно може бути описано як два основних способи, перший з яких передбачає пряме застосування норми закону у правозастосовній діяльності, реалізацію одним із трьох способів (дотримання, виконання або використання); і другий спосіб, який передбачає підготовку на основі закону підзаконних правових актів, яких безпосередньо в визначено сам механізм правозастосування, після чого має місце акт правореалізації, такий само, як у першому варіанті.

Діяльність з публічного адміністрування за своїм змістом завжди є правозастосовною, на відміну, наприклад, від законотворчої діяльності і здійснення правосуддя. Хоча, безумовно, нормотворчий елемент присутній у публічному адмініструванні, але він носить не характер самоцілі, вторинний, допоміжний характер, оскільки першоджерелом правового статусу та особливостей функціонування публічної адміністрації у будь-якому разі є закон.

Вказане викликає питання про стадії публічного адміністрування, які, на нашу думку, можуть бути описані наступним чином. По-перше, це визначення на конституційному рівні базових засад взаємодії людини і держави, функціонування органів публічної влади, прав та свобод людини і громадянина. По-друге, це розробка законів, в яких вказані правові категорії знаходять свій розвиток, у відповідності із вказаними законами органи публічної влади, правовий статус яких передбачений на законодавчому рівні, отримують свій правовий статус. По-третє, це підготовка комплексу підзаконних нормативно-правових актів, якими передбачено створення публічних адміністрацій, які мають джерелом свого формування саме підзаконний нормативний акт, наприклад, це стосується міністерств та інших центральних органів виконавчої влади. По-четверте, це стадія формування публічних адміністрацій, які функціонують на основі підзаконних правових актів, та визначення планів їх діяльності. По-п'яте, це, власне, саме функціонування публічної адміністрації залежно від тих цілей та завдань, а також планів, які були визначення на попередніх етапів етапах. По-шосте, це стадія контролю за діяльністю публічної адміністрації, який здійснюється як на загальнодержавному, так і на міжвідомчому, відомчому рівні, як самоконтроль публічної адміністрації, а також як громадський контроль (нагляд) за її діяльністю.

Отже, публічне адміністрування як правовий інструмент уявляє собою правовий спосіб забезпечити соціальні потреби, інтереси та інші інтенції фізичних осіб шляхом законодавчого та підзаконного закріплення статусу публічних адміністрацій, їх формування та комплектування, постановки цілей та планування їх діяльності, безпосередньої правозастосовної діяльності та контролю різних рівнів за її здійсненням.